

مهر خاتم: بررسی ویژگی‌های مهر پیامبر ص

محمدصادق میرزا ابوالقاسمی^۱

حسنعلی پورمند^۲

محمود طاووسی^۳

چکیده: مهر خاتم در اواخر سال ششم یا اوایل سال هفتم هجری برای مهور کردن نامه‌های پیامبر به حکام سرزمین‌های همجوار، ساخته و پرداخته شد. این مهر ظاهراً از نوع انگشتری و شکل صفحه‌نگین آن مدور بوده است و بر آن در سه سطر عبارت «محمد رسول الله» را نقش کرده بودند؛ جنس و نگین آن نیز از سنگ حبشی تا انواعی از فلزات چون مس و آهن و نقره روایت شده است. پس از وفات پیامبر ص این مهر ابتدا به ابوبکر و سپس عمر و عثمان رسید و آن‌ها نیز نامه‌ها و مکاتبات خود را بدان اعتبار می‌بخشیدند. مهر خاتم در حدود سال سی‌ام هجری در چاه اریس (نزدیکی مدینه) افتاد و دیگر به دست نیامد، اما عثمان نظیرش را ساخت و مهر معمول خلافت داشت. با این حساب جز نامه‌های شخص پیامبر ص، بخشی از نامه‌های خلفای راشدین نیز مهور به مهر حقیقی پیامبر ص بوده است؛ مکاتباتی که اگر نمونه‌ای اصیل از آن‌ها به دست آمده بود، لااقل اثر مهر خاتم را به ما نشان می‌داد. اوصاف این مهر در متون مقدم اسلامی نشان از نخستین اقدامات و ضروریات تشکیل نظام دیوانی در صدر اسلام است؛ همچنین استفاده از نوشتار جای تصویر، شکل مدور، ترکیب سه-سطری، و شعارهای مذهبی از این‌جا در مهرهای اسلامی تجربه شده و در سراسر دوران تاریخی اسلام تداوم یافته است. ویژگی‌های مهر خاتم در مقاله پیش رو با روش تحقیق تاریخی-توصیفی، بررسی و تحلیل شده است.

واژه‌های کلیدی: خاتم پیامبر ص، مهر، آداب مهنر نویسی، دوران اسلامی

۱۵۳-۱۶۶

abolqasemi.s@gmail.com

hapourmand@yahoo.com

tavoosimahmoud@yahoo.com

۱ استادیار دانشکده هنر و معماری دانشگاه شیراز

۲ استادیار دانشکده هنر دانشگاه تربیت‌مدرس

۳ استاد دانشکده هنر دانشگاه تربیت‌مدرس

تاریخ دریافت: ۹۱/۱۱/۰۴ تاریخ تأیید: ۹۲/۰۴/۰۱

Hübenet Mührü

140620

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GÖCELEN DOKÜMAN

D4284

02 Temmuz 2018

- MORAVCSIK, E. A. 1988: Agreement and Markedness. In: BARLOW/FERGUSON 1988, pp. 89–106.
- NEBES, N./P. STEIN 2004: "Ancient South Arabian." In: R. D. WOODARD (ed.): *The Cambridge Encyclopedia of the World's Ancient Languages*. Cambridge, pp. 454–487.
- NÖLDEKE, T. 1963: *Zur Grammatik des Classischen Arabisch*. Darmstadt (reprint from 1897).
- REVELL, E. J. 2002: "Logic of Concord with Collectives in Biblical Narrative." In: *Maarav* 9, 61–91.
- SODEN, W. VON. 1995: *Grundriss der akkadischen Grammatik*. Rome (3rd edition).
- STEIN, P. 2003: *Untersuchungen zur Phonologie und Morphologie des Sabäischen*. Rahden.
- STUMP, G. T. 2006: "Heteroclis and Paradigm Linkage." In: *Language* 82, pp. 279–322.
- THACKSTON, W. M. 1994: *An Introduction to Koranic and Classical Arabic*. Bethesda.
- TROPPER, J. 2002: *Altäthiopisch: Grammatik des Ge'ez mit Übungstexten und Glossar*. Münster.
- WALTKE, B. K./M. O'CONNOR 1990: *An Introduction to Biblical Hebrew Syntax*. Winona Lake.
- WRIGHT, W. 1999: *A Grammar of the Arabic Language*. Cambridge (3rd ed., repr. from 1898).

0841

Nübüvvet Mührü (140620)

23 Mayıs 2015

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

ZDMG, 164/1, 2014 Wiesbaden, p. 65–96.

The Seal of the Prophets and the Finality of Prophecy

On the Interpretation of the Qur'ānic Sūrat al-Aḥzāb (33)¹

By URI RUBIN, Tel-Aviv

Summary: This article begins by reconsidering Q 33:40 which opens with the declaration that Muḥammad "is not the father of any of your men". It will be argued that this does not mean that Muḥammad is sonless, as is usually assumed by modern scholars, but rather that he is free to marry the divorced wife of Zayd b. Ḥāritha, his adopted son. The assertion that Muḥammad is "the seal of the prophets", which appears in the second half of the same verse, is designed to demonstrate that Muḥammad brings the successive chain of prophetic revelations to its final manifestation. This notion implies that Muḥammad enjoys God's protection like any other prophet before him, especially Moses whose contemporaries criticized him for having married a black woman. They were punished for their criticism, and so will be those who doubted the lawfulness of Muḥammad's own marriage with Zayd's divorcee. As for the specific significance of the qur'ānic seal metaphor, this article goes on to show that it denotes confirmation as well as finality of prophecy. This means that the finality of prophecy is a qur'ānic idea, not a post-qur'ānic one, as maintained by some modern scholars. A reconsideration of the texts on which these scholars rely (including biblical and post-biblical ones) will show that these texts do not bear out their opinion.

A recently published monograph by DAVID POWERS² has reopened the discussion of a qur'ānic verse which contains the statement that "Muḥammad is not the father of any of your men but the messenger of God and the seal of the prophets" (Q 33:40). POWERS' basic idea is that the qur'ānic text as we have it before us underwent a process of secondary omissions and additions which were designed to adapt the Qur'ān to the dogma of the finality of prophecy. In POWERS' view, this is a relatively late dogma, which not only affected the qur'ānic textual structure, but was also the origin of various traditions about Zayd b. Ḥāritha, Muḥammad's adopted son. POWERS maintains that Zayd's very existence stood in sharp contrast to the post-qur'ānic dogma that Muḥammad was the last prophet, and therefore it was necessary

¹ This article was prepared with the support of the Irene Halmos Chair for Arabic Literature, at Tel Aviv University. My thanks are due to the anonymous readers who commented on previous versions of this study. I should also like to thank DAVID POWERS for sharing his ideas with me through an e-mail correspondence, back in 2008.

² DAVID S. POWERS: *Muḥammad is Not the Father of Any of Your Men: The Making of the Last Prophet*. Philadelphia 2009.

- Taqiyye (190197)
- Nabivvet Mührü (140620)

23 Mayıs 2015

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

D 1270

DISSIMULATION TACTIQUE (TAQIYYA) ET
SCHELLEMENT DE LA PROPHÉTIE (KHATM AL-NUBUWWA)
(ASPECTS DE L'IMAMOLOGIE DUODÉCIMAINÉ XII)¹

PAR

MOHAMMAD-ALI AMIR-MOEZZI
École Pratique des Hautes Etudes (Sorbonne)

La taqiyya que l'on pourrait traduire par « dissimulation tactique »
consiste à « cacher une vérité relevant de la foi de ceux qui n'en sont

¹ La présente étude est le douzième d'une série d'articles consacrés à l'imamologie duodécimaine dont voici la liste : "Aspects de l'imamologie duodécimaine I : remarques sur la divinité de l'Imam", *Studia Iranica* 25/2 (1996), pp. 193-216. "Contribution à la typologie des rencontres avec l'imam caché (Aspects de l'imamologie duodécimaine II)", *Journal Asiatique* 284/1, 1996, pp. 109-135. "L'Imam dans le ciel. Ascension et initiation (Aspects de l'imamologie duodécimaine III)", dans M.A. Amir-Moezzi (éd.), *Le voyage initiatique en terre d'islam. Ascensions célestes et itinéraires spirituels*, Bibliothèque de l'École des Hautes Etudes, vol. 103, Louvain, Paris, 1997, pp. 99-116. "Seul l'homme de Dieu est humain. Théologie et anthropologie mystique à travers l'exégèse imamite ancienne (Aspects de l'imamologie duodécimaine IV)", *Arabica* 45 (1998), pp. 193-214 (traduction anglaise dans E. Kohlberg (ed.), *Shi'ism*, Aldershot, 2003, article 2). "Savoir c'est Pouvoir. Exégèses et implications du miracle dans l'imamisme ancien (Aspects de l'imamologie duodécimaine V)", dans D. Aigle (éd.), *Les miracles des saints dans l'hagiographie chrétienne et islamique médiévale*, Bibliothèque de l'École des Hautes Etudes, vol. 106, Turnhout, 2000, pp. 241-275. "Fin du Temps et Retour à l'Origine (Aspects de l'imamologie duodécimaine VI)", *Revue des Mondes Musulmans et de la Méditerranée*, n° spécial 91-94 : (éd.) M. Garcia Arenal, *Millénarisme et messianisme en Islam*, 2000, pp. 53-72. "Une absence remplie de présences : herméneutiques de l'Occultation chez les Shaykhiyya (Aspects de l'imamologie duodécimaine VII)", *Bulletin of the School of Oriental and African Studies* 64/1 (2001), pp. 1-18 (traduction anglaise dans R. Brunner and W. Ende (eds.), *The Twelver Shi'a in Modern Times : Religious Culture and Political History*, Leiden, 2001). "Visions d'imams en mystique duodécimaine moderne et contemporain (Aspects de l'imamologie duodécimaine VIII)", dans E. Chaumont et al. (éds.), *Autour du regard. Mélanges Gimaret*, Louvain-Paris, 2003, pp. 97-124. "Le combattant du ta'wil : un poème de Mollā Šadrā sur 'Alī (Aspects de l'imamologie duodécimaine IX)", *Journal Asiatique* 292/1-2 (2004), pp. 331-359 (paru aussi dans T. Lawson (ed.), *Reason and Inspiration in Islam. Theology, Philosophy and Mysticism in Muslim Thought. Essays in Honour of Hermann*